

Remissvar

2024-480

2025-02-28

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Från överskottsmål till balansmål

Fi2024/02267

FÖRSLAG OM NY MÅLNIVÅ FÖR DET FINANSIELLA SPARANDET

Konjunkturinstitutet finner kommitténs resonemang rörande det föreslagna målet för det finansiella sparandet i offentlig sektor som rimliga.¹ Ett viktigt underlag i kommitténs arbete har varit Konjunkturinstitutets beräkningar av den långsiktiga utvecklingen vid olika målnivåer. Konjunkturinstitutet vill betona att den typ av beräkningar som myndigheten lämnat som underlag till kommittén är förknippade med osäkerhet och påverkas av de antaganden som görs.² Det är därför viktigt att ha ett bredare perspektiv.

Konjunkturinstitutet saknar en samlad diskussion om kopplingen mellan historisk måluppfyllelse till överskottsmålet och den nuvarande nivån på bruttoskulden i förhållande till skuldankaret. Detta särskilt med hänsyn till att nivån på skuldankaret enligt kommitténs förslag lämnas oförändrad. Trots att det finansiella sparandet understigit överskottsmålet historiskt, även i konjunkturrensade termer, har skulden sjunkit och på senare år närmast sig det nedre intervallet för skuldankaret på 30 procent av BNP. Valet av nivå på saldomålet ska möjligen inte betingas den historiska måluppfyllelsen. Men nivån på bruttoskulden i förhållande till skuldankaret ger viktig information om den historiska förenligheten mellan skuldankare och saldomål vilket förmodligen är hjälpsamt för att bedöma förenligheten även framöver.

Mer avgörande än själva nivån på saldomålet är att det finns en bred enighet bakom efterlevnaden av målet. Detta eftersom saldomålets förankring och efterlevnad troligen har större konsekvenser på den offentliga skuldsättningen på lång sikt än målnivån som sådan. Saldomålets roll som styråra för finanspolitiken och förtroendet för det finanspolitiska ramverket är i slutändan det som försäkrar långsiktigt hållbara offentliga finanser.

FORMALISERING AV STABILISERINGSPOLITISKA PRINCIPER, MÅLAVVIKELSE OCH BUDGETUTRYMME I RAMVERKSSKRIVELSEN

Konjunkturinstitutet delar uppfattning med kommittén om vikten av en stabiliseringspolitisk rollfördelning och att en formalisering av stabiliseringspolitiska principer för finanspolitiken i

¹ För tidigare resonemang från myndigheten, se Konjunkturinstitutets remissvar (Fi2016/03571/E2) på SOU 2016:67 och rapporterna "Konsekvenser av att införa ett balansmål för finansiellt sparande i offentlig sektor", Specialstudie nr 45, 2015 och "Rapportering till Kommittén om översyn av målet för det finansiella sparandet", Specialstudie nr 52, 2016, särskilt avsnitt 6.4.

² Se diskussion i Konjunkturinstitutets underlag till kommittén (Fi2023/10), "Redovisning av uppdrag enligt överenskommelse mellan Konjunkturinstitutet och kommittén för översyn av målet för det finansiella sparandet", dnr 2024-262.

ramverksskrivelsen kan vara lämplig.³ Att därtill klargöra vad som utgör en tydlig målavvikelse samt definiera begreppet budgetutrymme i skrivelsen kan bidra till ökad transparens och troligen också bättre möjlighet till uppföljning.

KRAVPROFILER FÖR LEDAMÖTER I FINANSPOLITISKA RÅDET

I direktiv 2011/85/EU anges en kravprofil för ledamöterna i de oberoende finanspolitiska institutionerna som i hög utsträckning är samstämmig med nuvarande kravprofil för det Finanspolitiska rådet men där det finns vissa mindre skillnader. Konjunkturinstitutet anser att regeringen bör överväga att ändra kravprofilen i Finanspolitiska rådets instruktion så att denna avspeglar direktivets skrivningar. Detta för att undvika otydlighet kring vilka kompetenser som ledamöter i det Finanspolitiska rådet bör ha.

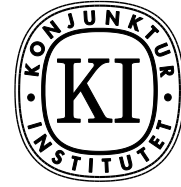
BEDÖMNING AV PROGNOSENA I BUDGETPROPOSITIONEN

KI har ett antal synpunkter när det gäller förslagen kopplade till förslaget om att Finanspolitiska rådet ska få i uppdrag att publicera en bedömning av de prognoser över den makroekonomiska utvecklingen som regeringen redovisat i budgetpropositionen. Myndigheten delar utredningens bedömning att det är Finanspolitiska rådet som ska ta fram denna bedömning och att KI kan utgöra ett stöd i rådets arbete. Konjunkturinstitutet välkomnar därför att myndigheten får i uppdrag att vid behov ta fram analysunderlag till rådet på detta område. Det anges inte i betänkandet vilken omfattning på detta underlag som kommittén tänker sig.

När det gäller tidpunkten för denna utvärdering anser KI att hänsyn behöver tas till såväl vad som är praktiskt möjligt, nationell praxis samt till EU-regleringens intentioner. Myndighetens tolkning av EU-regleringen är att denna syftar till att Finanspolitiska rådets bedömning av regeringens prognoser i budgetpropositionen bör vara en del av underlaget som riksdagen tar ställning till i sin behandling av budgetpropositionen. Det är därför önskvärt att Finanspolitiska rådets bedömning kommer riksdagen tillhanda så tidigt som möjligt. Tanken med EU-regleringen är att minska riskerna för att budgeten baseras på orimliga makroekonomiska antaganden och det är därmed logiskt att riksdagen kan ta hänsyn till Finanspolitiska rådets bedömning i sin behandling av budgeten, inte i efterhand. Myndigheten anser därmed inte att det är givet att det mest ändamålsenliga för svenskt vidkommande är att, såsom utredningen föreslår, bedömningen ska publiceras efter att budgetpropositionen lämnats till riksdagen, åtminstone inte lång tid därefter.

Konjunkturinstitutet bedömer att det skulle vara möjligt för myndigheten att göra ett underlag och Finanspolitiska rådet att göra en bedömning baserat på det underlag som regeringen enligt praxis presenterar vid överläggningarna i Harpsund. En process på ett par veckor från myndigheternas sida skulle innebära att det vore möjligt att KI:s underlag och Finanspolitiska rådets bedömning tas fram ungefär i tid till när budgetpropositionen presenteras. Vanligtvis sker inga eller endast marginella revideringar av de makroekonomiska prognoserna mellan det som presenteras i Harpsund och de prognoser som sedan återfinns i budgetpropositionen. I de fall det sker större revideringar skulle Finanspolitiska rådet kunna informeras om dessa av Regeringskansliets tjänstemän och därmed kunna ta hänsyn till revideringarna i sin bedömning.

³ Diskussionen i betänkandet är i stora drag i linje med tidigare förslag, bland annat i Långtidsutredningen 2023 (SOU 2023:85), som Konjunkturinstitutet kommenterade i myndighetens remissvar (Fi2024/00446) på huvudbetänkandet.

Finanspolitiska rådets bedömning kan antingen inkluderas i själva budgetpropositionen eller i ett separat dokument publicerat av Finanspolitiska rådet. Om Finanspolitiska rådets bedömning ska inkluderas i själva budgetpropositionen skulle detta kräva att Finanspolitiska rådet och Konjunkturinstitutet får tillgång till de makroekonomiska prognoserna före offentliggörandet på Harpsund. Med detta alternativ skulle det sannolikt vara möjligt att även inkludera regeringens kommentar på rådets bedömning i budgetpropositionen, vilket vore att föredra för riksdagens behandling.

Konjunkturinstitutet anser att en bedömning av prognoserna på den nivå som betänkandet implicerar inte nödvändigtvis kräver tillgång till icke-offentliggjord information men att kvaliteten på bedömningen kunde höjas om Finanspolitiska rådet och eventuellt KI vid behov skulle kunna få ytterligare information från Regeringskansliets tjänstemän kring prognoserna. Det skulle normalt sett vara en begränsad arbetsinsats för Regeringskansliets tjänstemän att tillhandahålla ytterligare information eftersom det främst skulle handla om leverans av ytterligare prognosdata utöver den som offentliggjorts på Harpsund.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Albin Kainelainen. Föredragande har varit Svante Midander.

Albin Kainelainen
Generaldirektör